

Любов Ільницька, кандидат філософських наук,
доцент кафедри графічного дизайну
Київського національного університету технологій та дизайну
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2163-7751>

АНАЛІЗ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ПРОЄКТУ НАВЧАЛЬНОГО ДОРОБКУ ЄВГЕНА ГУЛИ З ПЛАСТИЧНОЇ АНАТОМІЇ

Конкретизоване дослідження спрямоване вперше розкрити унікальність графічних малюнків з пластичної анатомії Євгена Гули. Відтворений накопичений ресурс людської будови у художньому плані скрупульозного натхнення привертає увагу класифікованим виведенням каркасної першооснови у натурних рисунках, що за роки тривання творчого шляху Є. П. Гули, масштабною мірою проєктної сутності оповідають про технічне оволодіння образотворчими засобами індивідуального донесення складнощів при відтворенні тілесної довершеності.

Ключові слова: пластична анатомія; проєкт; навчальний доробок; будова людини; графіка; людська матерія.

Лім. 9.

Liubov Ilnytska, Ph.D. (Philosophy),
Associate Professor of the Design Department,
Kyiv National University of Technologies and Design
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2163-7751>

ANALYSIS OF THE IMPLEMENTATION OF YEVEN HULA'S TEACHING PROJECT ON PLASTIC ANATOMY

The specialized study aims to reveal for the first time the uniqueness of Yevhen Hula's graphic drawings on plastic anatomy. The reproduced accumulated resource of human anatomy, presented in an artistic manner with meticulous inspiration, draws attention through the classified presentation of the framework's foundational elements in life drawings, which over the years of Y. P. Hula's creative journey, on a large scale of project essence, convey the technical mastery of visual means for individually conveying the complexities involved in reproducing bodily perfection.

Scientific-theoretical examinations of the thorough and well-developed work on plastic anatomy by the prominent Ukrainian artist Yevhen Hula deserves careful study, taking into account the educational strategy of purposeful recognition of human nature, primarily in the creative appreciation of artistic skill.

The implementation of a study of Yevhen Hula's specialized artistic work is a detailed analysis of the graphic, little-studied approach to the systemic-constructive ascent in human anatomy, with a plastic embodiment of individually marked uniqueness. The analysis also revealed that the subject discourse of educational motivation regarding project content is genuinely integrated into the practical component in Hula's execution of sequential drawing accumulation of systematized anatomical material, reflecting a professionally observant attitude toward nature. Due to the limited availability of similar creative examples in mastering professional knowledge by students on the announced topics, it seems important to experimentally publish and analyze exemplary works of Yevhen Hula, particularly in osteology, for the effective application of high artistic virtuosity in performing specific tasks in the educational process.

Keywords: plastic anatomy; project; educational work; human structure; graphics; human matter.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Призначення пластичної анатомії безсумнівно розкриває вагу особливого вивчення базових складників будови людської структури. Механізми відтворення анатомічної специфіки мають свою приналежність вивіреного академічного напрямку з ретельним вдосконаленням внутрішньо-каркасної опори людини, що у подальшому творчому розквіті визначають вміння передавати антропологічні характеристики на образотворчому та дизайнерському рівнях креативності. Вирішальна підготовка здобувачів мистецької освіти спирається на вагомні внески тих мистців, які неперевірено опанувавши конгломеративно-опорні та художньо-ресурні підвалини,

спромоглися вийти на фокусний рівень особисто пройденого етапу з відзначенням у своїй особистій творчій історії здобутки власного виняткового демонстративного показника проєктності. Мова йде не тільки про навчальний малюнок, який здебільшого є типовим, а й про монолітний анатомічний обсяг наполегливої самовіддачі з відточеним технічним супроводом надзвичайної мистецької цінності. Саме такими зразковими дороговказами володіє художній доробок з пластичної анатомії авторства Євгена Гули 2013 р. видання. Новітність майстерного погляду на мистецькі першооснови від заслуженого художника України Є. Гули є водночас реконструктивним, а також взірцево удосконаленим представленням, тому залишатиметься ціка-

АНАЛІЗ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ПРОЄКТУ НАВЧАЛЬНОГО ДОРОБКУ ЄВГЕНА ГУЛИ З ПЛАСТИЧНОЇ АНАТОМІЇ

вим у проєктному способі організації зібраного демонстраційного матеріалу не для одного покоління майбутніх діячів мистецтва.

Разом з тим, професійний предмет обговорення щодо включення анатомічних засад до планового переліку дисциплін при творчому становленні студентської молоді – це вузьконаправлена об'єктивізація, яка виявляється дотичною для багатьох сфер мистецької підготовки, але не застосовується у різнопланових освітніх спеціалізаціях на певний обсяг повноцінних можливостей. Переважно залучення виняткового, теоретико-прикладного знання з пластичної анатомії, відбувається у двох напрямках художньої консолідації. Відтак, або виводиться анатомічна реконструкція у поєднанні зі скульптурним перебігом навчання, або завдання з анатомії пов'язуються з поглибленим удосконаленням навичок з рисунка та живопису. Зрештою, проєктна експлікація дослідженого доробку Є. Гули враховує обидві позиції маневреного розподілу специфіки анатомії для художників та скульпторів, адже саме пластичний зразок у своїй основі проявляє закономірності врахування людської постаті з мистецьким наголосом на неповторності кожних рис обличчя та статури.

Постановка завдання виявляється також і у розкритті суттєвих важелів пластичної анатомії у межах аналізу реалізованого образотворчого доробку заслуженого художника України Євгена Гули. У дослідженні пропонується винайти проєктну складову ціннісного висвітлення навчальних задач анатомічного характеру задля кваліфікованого погляду на винятковість здобутків Є. Гули як взірцевого чинника професійного мистецького опанування художніми знаннями. Також звертається увага на термінологічну складову семантичного обігу внутрішньої людської конструкції при застосуванні медичного понятійного апарату з анатомії до пластичного середовища контекстуальності.

Формування мети цієї публікації полягає у розкритті наукової висхідної при дослідному обговоренні статусу пластичної анатомії як проєкту навчального напрямку з урахуванням особливостей творчого внеску відомого українського художника Євгена Гули з пластичної анатомії.

Аналіз основних досліджень. Науковий огляд окресленого проблемного середовища проводився спираючись на теоретичну групу методів та цілий ряд українських та зарубіжних досліджень, у яких виводилися проблемні константи при мистецькому опануванні незрівнянністю пластичної анатомії як навчального курсу для здобувачів вищої школи. Тому, використання порівняльно-історичних методів при огляді інформаційної частини з приводу розкриття понятійної винятковості та антрополого-аналітичних методів аналізу анатомічної структури при спеціалізованому образотворчому винайденні

демонстраційної експлікації пластичної своєрідності були відібрані вузькопрофільні видання [1–4]. Проєктний спосіб представлення новаторського зібрання різнопланових анатомічних малюнків Євгена Гули у об'єднане навчальне значення став можливим завдяки синтетичному методу візуально-порівняльного опрацювання значної частини його мистецького доробку.

Безпосередня основа дослідження – це мистецьке видання Є. Гули з пластичної анатомії [1]. Самобутність об'єданого професійного погляду Є. Гули і на мистецтво скульптури, і на мистецтво графіки виявляє проєктне ставлення до актуального вивчення анатомічних механізмів пластичного виміру, що впливають на творчу реалізацію подальших художніх задумів. У зазначеному доробку також зібрані рідкісні текстові матеріали авторства видатних українських майстрів образотворчої справи з виаженими настановами з приводу виняткової необхідності наснажено піклуватися про відкриття неперевершеного мистецького рівня, що являють собою еквіваленти навчальної зразковості. Енциклопедія “Тіло людини” популяризує спеціалізовані знання з анатомії. На початку нового тисячоліття це зарубіжне видання було підготовлене під егідою Римського Інституту фізіології Національної ради з досліджень [8]. Слід звернути увагу, що у цій енциклопедії адаптовано відтворюється медична складова анатомічного знання з ілюстративним підходом наочного відтворення анатомічної специфіки. Окремо слід вказати, що при аналізі термінологічної висхідної, а саме виокремлення пластичної частини з лікарського започаткування, було взято до відома нагальні історичні викладки з профільного вітчизняного медичного видання “Анатомія людини” [4]. Застосування у канві аргументації унікального українського посібника з пластичної анатомії А. Жирнова та Д. Пілата дозволило підкреслити нагальність освітньо-мистецької традиції [2], адже доробок Є. Гули засвідчує західно-європейський підхід до викладу наочного матеріалу з творчим представленням пластичної анатомії у творчо-практичних зразках. Звернення до вказаної джерельної площини при застосуванні групи вказаних методів посприяло проведенню якісного порівняльного аналізу хронологічно зібраного Є. Гулою культурно-історичного матеріалу та домінантного виміру представлення втілення пластичності у світовому мистецтві.

Виклад основного матеріалу. Здебільшого первинні аматорські спроби з етюдних начерків людини переважно впираються у художню скутість недосвідченого ставлення до найпотрібніших кваліфікованих підготовчих підходів з вивчення основ внутрішньої конструкції людської матерії. Докладна інформація з графічного відтворення конкретних анатомічних частин воєдино організованого цілого

є доволі обмеженою. Медична пріоритетність точного малюнку, наприклад ідеального зображення кісткового апарату, передусім слугує рівнем показника відображення схематичної лінійності для вивіреного запам'ятовування усіх спільних деталізованих складників людської мікросхеми. Розрізнення медичної загальної анатомії від пластичної анатомії – це вкрай важливий початок визначення мистецької нагальності при скрупульозному намаганні, навіть у жанровому художньому розумінні, розкрити людський світ життєвих історій при фундаментальному укоріненні на пройдений навчальний шлях закріплення анатомічної інформації з вимальюванням потрібних структур з творчим вкладом дотримання природної конструктивно-системної специфіки. Знакове питання у накресленій сфері закладене у тому, що накопичений набуток з пластичної анатомії у графічній мистецькій подачі є рідкісним явищем. Тому, шаноблива вдячність саме відданому та професійному внеску окремих діячів дає можливість привнести просвітницьке бачення у спроможність привідкривати способи здійснювати образотворчі налаштування на серйозну навчальну художню підготовку та підіймати мистецький рівень з пластичної анатомії на високі світові сходинки таких візирів, коли малюнок окремої частини людського організму є талановитим проявом надбання для подальшого вивчення. Відтак, рідкісний художній доробок визнаного українського мистця Євгена Петровича Гули має призначення зразкового відкриття анатомічної природи з пластичним підходом демонстрації людської довершеності [1]. Майстерність, яка виокремлюється провідним показником мовчазного засвідчення виконаного доробку, додає фундаментальній ваги вивченню людської структури у часткових конфігураціях з ракурсними варіантами працьовитого пошуку пластичної організації вивчення анатомії людської будови. Відтак, у своєму виданні Євген Гула вказує, що: “пластична анатомія – це наука про живу і здорову істоту” [1, 25]. Саме такий еквівалент професійного погляду вкладається Є. Гулою у виважений контекст мистецтва рисунку людських анатомічних складників з антропологічним сенсом цілісного концентрування життя. “Тіло людини: справжнє диво” – найперша енциклопедична рекомендація ставлення до анатомічного аналізу, який є опорним, як для медицини, так і для мистецтва. “Ми всі неоднакові й водночас між нами багато спільного, адже ми належимо до одного біологічного виду людина розумна, і наші тіла мають однакову будову” [8, 8]. У понятійному винайденні пластичної відмінності при анатомічній специфіці слід зважати на вказану спільність при аналізі людського організму та неоднаковість і несхожість у зовнішніх характеристиках, насамперед які констатують пластичність. Разом з тим, мистецьке усклад-

нення, яке пов'язане з пластичним виміром, також зважає не тільки на оптимальні анатомічні показники, а й на рисувальну манеру відтворення антропологічних параметрів у художньому способі виокремлення пластичної виразності. Тому, творчі досягнення у цьому випадку змістовного зазначення уособлюють вершину тривалого самовдосконалення.

Винятковість зібраного Є. Гулою матеріалу виводить досягнення його власного набутку до причетності найбільш відомих світових митців, які прагнули вивести визначення людської природи на незабутню орбіту фіксації пластичності. Тим не менш, безпосередньо формування проєкту Є. Гули з узгодженням напрямку людиноцентричності напрочуд вдало відбулося при врахуванні спільних та спонукальних мистецьких точок зору провідних українських діячів: А. Чебикіна, В. Чепелика, О. Роготченка, В. Сидоренка. При такому суцвітті цілеспрямованої конгломерації викладених у текстах переконливих думок та мистецьких свідчень, пластична анатомія показово конкретизовано відходить від умоглядних узагальнень, а розгорнуто оприлюднюється за рахунок проєктного зібрання поруч з доречними твердженнями переконливих мистецьких здобутків у цій царині природного відзначення людини. Отже, світовий масштаб рисунка через пластичне винайдення графічного мистецтва у доробку Є. Гули розпочинається з представлення творчості А. Дюрера [1, 77]. Довершене пластичне вимальювання рельєфності рук видатним митцем відразу зосереджує увагу на головному призначенні анатомії для художників – відшліфуванні людської скелетно-каркасної основи для подальшого опрацювання природи без викривлення природних параметрів, що предметно-анатомічно упорядковані. За словами В. Чепелика, “правильний, добротний виконаний рисунок викликає у мене приємні емоції. Я відчуваю, як цей рисунок втілюється в скульптурному, живописному чи графічному образі” [1, 23]. Тобто, предмет пластичної анатомії є спільним для декількох мистецьких напрямків навчального спрямування. При аналізі проєктного підходу до актуальних мистецьких зразків з пластичної анатомії Є. Гули, варто врахувати, що і скульптурні твори від витоків прадавності до античної класики теж об'єднано позиціонують можливість застосування анатомічних особливостей у монументальності. Таким чином, у дослідженому виданні “Пластична анатомія – основа рисунка” [1] на культурологічній основі антропологічно співіснують “Венера Віллендорфська”, трипільська пластична кераміка, статуї острова Пасхи, єгипетський Сфінкс, “Доріфор” Поліклета, “Дискобол” Мирона, “Лаокоон” Агесандра, Полідора, Афінодора, “Оголена натура” О. Архипенка, “Суто” О. Бадю та “Викрадення Європи” М. Горлового. Такий хронологічний виклад відібраних Є. Гулою скульптур-

АНАЛІЗ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ПРОЄКТУ НАВЧАЛЬНОГО ДОРОБКУ ЄВГЕНА ГУЛИ З ПЛАСТИЧНОЇ АНАТОМІЇ

них зразків відображає пластичну динаміку нарощування включення вагомої анатомічної своєрідності до створення видовищної статичності з представлення людської природи у камені.

Логіка використання анатомічного зразка дає можливість сконцентруватися на людській ідентичності, щоб без порушення параметрів організму виводити органічність непорушності каркасної будови у співмірності з великим античним скульптурним каноном. Якщо у Стародавній Греції предмет анатомії розглядався нерозривно з лікарською справою – з вивченням діяльності внутрішніх органів, зрештою, пластичність за тих часів базувалася на рівні художнього спостереження, то у Стародавньому Римі вже відбулося системне дослідження людського організму, зокрема, м'язів та суглобів як функціонального апарату людської рухливості – відповідно теоретичні знання з цього приводу були передовими, що насамперед відзначилося у складних скульптурних воїнських композиціях з вершниками. Відтоді здобута анатомічна планка у вигляді теоретичних робіт Клавдія Галена протрималася не одне століття – допоки високі прагнення людства не укорінилися у наукових набутках одного з ключових періодів розвитку світового мистецтва – добі Відродження. Саме на цьому масштабному відрізку культурно-цивілізаційного становлення знання з анатомії увійшли до художньої сфери – це відбулося завдяки сподвижницькій ініціативі науково-універсального пошуку аналізу людської сутності – Леонардом да Вінчі – одним з титанів італійського Відродження. “Разом з лікарем Торре з Павії він протягом десятків років анатомував трупи й робив точні анатомічні зарисовки. Він видав атлас анатомії, в якому навів понад 800 точних і оригінальних малюнків кісток, м'язів, серця та інших органів” [4, 8]. Наведена інформація є впливовою не тільки для розуміння невідомого відкриття “анатомічного зразка пластичності” у високому мистецтві Ренесансу, а й того, як у навчальній рубрикації наочного матеріалу на українських теренах, у проєктній класифікації складної уніфікації показових прикладів, Євген Гула розміщує твори всесвітньовідомих представників Відродження з метою виокремлення пластичної домінанти. Отож, цікавими видаються для вивчення наступні рисунки: “Дослідження жіночих рук” Леонардо да Вінчі, “Плач діви Марії” Мікельанжело Буонаротті, “Автопортрет” Рафаеля Санті [1]. Як зауважує Євген Гула: “запропоноване видання висвітлює шлях пластичної анатомії в контексті історичного розвитку образотворчого мистецтва та відновлює культуротворчий зв'язок сучасних майстрів із своїми попередниками” [1, 25].

Разом з тим, при висвітленні пластичної частини анатомічного аналізу у якості історично законотворчого навчального мистецького поступу слід

вказати на наукові погляди, в яких розкривається відхід від усталених факторів, розрив поколінь у відображенні західно-європейської поміркованості. З цього приводу відсутність базового формування засадничих тверджень у відповідальному визначенні якою є пластична анатомія у навчальному багаторічному доробку вказує на надійність досвідченого шляху Є. П. Гули. Все ж таки, першопочатковий гатунок манускриптної праці з довгочасним викладанням освітнього курсу “Пластична анатомія та рисунок” вже робить проєкт Євгена Гули класичним та врегульованим з термінологічного боку обґрунтування. Навіть на медичному рівні встановлення еквівалентної пропозиції такі дослідники, як І. Козинець та О. Козинець наголошують, що “для організації самостійної роботи здобувачів медичної освіти пропонується проєктна діяльність, для проведення якої рекомендується створення віртуальних атласів” [3, 86]. Проте навчальний доробок Є. Гули у проєктній диспозиції мистецької освіти вже представляє самодостатній результат і творчості, і навчального досвіду при підготовці студентів відповідних мистецьких спеціальностей. Тому, непроаналізованість унікального шляху Є. П. Гули викристалізовує прогалини у розумінні проєктної кодифікованості анатомічних істин для мистців, адже на кмітливу думку А. Мельничук “Євген Гула уважається знаним фахівцем у цій лакуні” [6, 147].

Найперший погляд, який слід висвітлити, це помірковане мистецьке усвідомлення відповідального призначення пластичності у художній творчості. Втім, прийнятний процес тлумачення “пластичного”, яке заміщують трактуванням історично сформованого, але складного навантаження, переінакшується на протиставленні. Як приклад варто надати теж історичну позицію Віталія Ленчина, який у другій половині минулого століття на протигагу пластичності запропонував – предметність [7, 189]. В свою чергу, у цій трактовці пластичність розкривається як умовність, а предметності надається відповідальність за реальність. За такої теоретизації дещо спрощується вирішальна відзнака пластичного перенесення реалістичного життєпису людини і занижується висока майстерність вглядіти пластичність з перенесенням її анатомічно закономірної індивідуальності у твір мистецтва. Ця додана умовність до пластичності передає прагнення залучення невизначеної феноменальної загадковості з не релевантним поступом донесення закріпленого термінологічного значення пластичної анатомії, що історично зберігає свої освітні постулати у відомих художніх зразках й дотепер. “Складність трактування цього поняття викликана як довгою історією її розвитку, так і багаторівневими її зв'язками... Також велику зацікавленість сучасних дослідників викликають генеза і подальший розвиток цього синтезованого феномену – образотворчо-

го мистецтва та анатомії” [6, 146]. Закономірний розвиток ноуменів – понять, які природньо протиставляються феноменам підтверджує, що процеси синтезу не охоплюють недостеменно штучну ускладненість реальності. Попри вказані цікаві пошукові сходження до понятійного рівня “пластичної анатомічності”, необхідно звернути увагу на поважні думки авторів одного з перших посібників з розглянутого напрямку – А. Жирнова та Д. Пілата, які ще у 2006 р. ствердно підкреслили, що “знання основ пластичної анатомії та практичні навички прививаються послідовно при виконанні рисунків” [2, 3]. З цієї цитати випливає підсумкове свідчення, що малознаний доробок Є. Гули є наочним підтвердженням українського освітнього курсу з якісної підготовки майбутніх поколінь перспективних мистців на перевірній та визначеній основі спрямованого розвитку. Особливо слід звернути увагу на винятковість значення історично закладених підвалин у такій навчальній конфігурації: “принципи реалістичного рисунку передбачають ознайомлення з основами пластичної анатомії людини. Це допоможе уникнути поверхневого, механічного копіювання її форм та досягти грамотного зображення, яке опиратиметься на знання закономірностей внутрішньої структури” [2, 5]. Функціональна якість незворотності засвідченого ставлення до предметного використання пластичної анатомії не як історично застигло сформованої засадничості дозволяє наголошувати на тому, що творчий внесок Євгена Гули не стилістично відокремлена художня сторінка з вільним мистецтвознавчим тлумаченням, а необхідна зразкова планка оволодіння майстерним рівнем висвітлення людської індивідуальності на основі “анатомічного шляху відображення пластичності”.

Спираючись на попередньо визначені єдині навчальні основи пластичної анатомії, варто сфокусовано проаналізувати унікальні графічні досягнення Євгена Гули у цій царині. Відтак, різнопланові анатомічні рисунки видатного українського художника переконують у відточеній техніці детального опрацювання необхідних каркасних складників людської будови.

Передусім творчо-практичні зразки з остеології розкривають функціональні лінії закономірної рухливості, на яких базується пластична краса людської органічності. Фактично курс пластичної анатомії, відкидаючи фізіологічні потреби організму, відточує у процесі навчання завдяки графічному способу аналізу натури, привабливу іманентність зовнішньої тілесної одухотвореності. За словами відомого військового лікаря та письменника А. Сем'янків: “анатомія не виявила в людині жодного місця для душі” [9, 68]. Натомість пластичність, на противагу медичному аналізу, відновлює художню приналежність індивідуальних особливос-

тей спільної тілесної конструкції організму. Висока художня майстерність, яку слід передавати наступному поколінню з відданим ставленням до влучного схоплення ледь вловимої пластичності, з дотичністю і до власного особистого досвіду, направляючи у виконанні анатомічних вправ з рисунка першочергово основних елементів скелетної будови, де вивчені кісткові позиції мають бути, належно передбачених природою, на своїх приналежних місцях. Таким чином, анатомічні рисунки Євгена Гули варто деталізовано переглядати, щоб визначити особливості виявлення творчого розкриття натренованої точності при виявленні власної манери відтворювати пластичність анатомічної будови людини. “Система кісток, м’язів та сухожилів утворює складний, рухливий комплекс” [2, 7]. Тяжіння усіх людських складників зі системною прив’язкою, ніби утримується постійною динамічною пластичністю, яку розуміє художник, надаючи своїм малюнкам життєву основу, а не анатомічно мертву фізіологічність окремих частин тіла. Цю пластичну особливість, що важко проходить закріплення у процесі навчання, надзвичайно вдало підносить зразковий доробок Є. П. Гули. “Малюнок кисті руки” [1, 267] у його виконанні задає стрижневий виявлення з утримання позицій єдиного звернення рухливості усіх фаланг людських пальців у зв’язці зі зап’ястковими сегментами. Той самий ефект пластичного оживлення, що розкриває професійну підготовку майбутніх мистців, поступово нарощується завдяки малюванню положень окремих складників найбільш рухливих конфігурацій організму у різних ракурсах. Як правило три закомпонованих положення відібраних для кожної вправи скелетно-м’язових складників при оптимальному розташуванні на одному форматі складають підсумковий малюнок, до фінального оприлюднення якого студентів слід налаштовувати при якісному дотриманні системних закономірностей людської будови у сполученні з об’ємним штрихуванням анатомічної рельєфності. Відтак, у представленому проєкті Євгена Гули [1] дотримання цього умовно академічного ставлення до ускладненого вимальовування з вмінням багаторакурсного аналізу людської сегментованості зберігає підвалини зосередженого конфігуративного бачення органічної цілісності на альбомній площині. Таким чином, навчальний малюнок стає більш значимим, де присутній самоаналіз дотримання суголосності декількох позицій, на які художнім вивченням змінних проєкцій у витриманій графічній подачі, відображається анатомічна не буквральність, а взірцевість пластичного представлення у штрихуванні єдиного зведення всебічного аналізу. До планки незрівнянного відтворення частин остеології, яка підкорюється не кожному, має бути встановлений професійний огляд, наприклад, для

АНАЛІЗ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ПРОЄКТУ НАВЧАЛЬНОГО ДОРОБКУ ЄВГЕНА ГУЛИ З ПЛАСТИЧНОЇ АНАТОМІЇ

розбалансованого студентського малюнку, який слід виправляти на очах учнів, щоб потворність непропорційності окремого кісткового складу поступово змінювалась з прийняттям природної закономірності усіх частин людської анатомічної систематики. Постійне наставництво над студентами у супроводі нарощування самостійного опрацювання анатомічних пропорцій у пластичності рисувального вміння схоплення всіх скелетних відділів людського організму дозволяє у підсумку проконтролювати перехід до вільного втілення рухливої гнучкості при малюванні з натури. Цей сегмент навчальної роботи включає у себе і проєкт Євгена Гули з демонстративною перфектністю досягнутого рівня ексклюзивної майстерності. Такий натхненний вклад у розвиток пластичної анатомії у світі мистецтва є вагомим внеском, адже зроблений шлях здобутків довгий історичний час викликав подив з точки зору неповних анатомічних знань про життєдіяльність людського організму. Як приклад варто згадати, що “для Леонардо да Вінчі було дуже важливим розуміння анатомії. Для того, щоб анатомічно точно відтворити людське тіло, художнику потрібно було вивчати не лише м’язи, а й кістки та внутрішні органи” [5]. У наведеній цитаті відчутний подив від ретельного ставлення до розпізнавання анатомічних особливостей одним з найвидатніших всесвітніх художників. Наразі опанування анатомічним підходом – це один з обов’язкових навчальних шаблів в оволодінні професійними засадами образотворчого мистецтва. Характерно, що при наголошенні на зацікавленості анатомічними питаннями Л. да Вінчі не згадується пластичність, але натомість виводиться “темний бік таланту”. Отже, незнання отожднюється із загадковістю, бо досконале відтворення людини важко пояснити приземленістю зовнішніх описів твору мистецтва. Тому, запровадження вивчення пластичної анатомії є наріжною підготовчою основою для подальшого творчого зрушення самобутнього образотворчого руху в рамках передбаченого оволодіння мистецькою спеціальністю. Навчальний доробок як базисна складова оприлюднення викладацького досягнення розгортає наближення високої майстерновитості відомого художника до студентської молоді, адже наполегливе відточування вималювання пластичної досконалості людської матерії можливе при професійному нагляді видатного діяча. Відтак, навчальний доробок Євгена Гули – це український ансамблевий графічний взірць з пластичної анатомії з упорядкованим зібранням мистецьких взірців відповідного тематичного призначення, аналогів якому на проєктному рівні всеохопного дотримання виведення масштабності виконавського уособлення у альтернативному позиціонуванні відсутнє.

Висновки. Науково-теоретичний розгляд ґрунтовного та довершено вималюваного доробку з пластичної анатомії видатного українського мистця Є. П. Гули заслуговує на уважне вивчення з урахуванням навчальної стратегії цілеспрямованого розпізнавання людської природи, насамперед на творчому відзначенні художньої майстерності для якісного формування майстерного рівня відтворення індивідуальних особливостей будови тілесної структури.

Проведене дослідження спеціалізованого художнього доробку Є. Гули – це фіксація графічного малювального встановлення навчального підходу до системно-конструктивної висхідної у анатомії людини з пластичним уособленням неповторності. Також у ході аналізу було виявлено, що предметний дискурс навчальної мотивації проєктного наповнення самобутньо цілопокладений у практичну складову при здійсненні Є. Гулою послідовного рисувального накопичення систематизованого анатомічного матеріалу з ресурсним відображенням професійно спостережливого ставлення до натури. Насамперед у зв’язку з певною обмеженою наявністю подібних творчих взірців при опануванні здобувачами освіти фахових знань з анонсованої тематики, видається важливим дослідне оприлюднення та аналіз показових робіт з навчального доробку Євгена Гули, зокрема з остеології, для ефективного застосування у освітньому процесі компетентної демонстрації високої художньої віртуозності з виконання окремих завдань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гула Є. Анатомія. Пластична анатомія – основа рисунка. Київ: ВХстудіо, 2013. 345 с.
2. Жирнов А., Пілат О. Пластична анатомія. Київ: ДАККІМ, 2006. 64 с.
3. Козинець І., Козинець О. Методичні аспекти вдосконалення викладання анатомії та фізіології людини здобувачами освіти за спеціальністю 223 “Медсестринство”. *Молодь і ринок*. 2024. № 6 (226). С. 83–88.
4. Коляденко Г. Анатомія людини. Київ: Либідь, 2004. 384 с.
5. Копитко В. Вчені розкрили “темний” секрет таланту Леонардо да Вінчі. URL: <https://www.rbc.ua/rus/stylar/vcheni-rozkrili-temniy-sekret-talantu-Leonardo-1693503594.html> (дата звернення: 26.12.25).
6. Мельничук А. Термінологічне поле поняття “пластична анатомія”: його суть та аспекти теоретичного і практичного значення в історичній генезі. *Народознавчі зошити*. 2025. № 1(181). С. 145–158.
7. Найдено В. Творчо-педагогічна концепція “Яблуко у листві” В. Ленчина та шляхи її формування. *Art and Design*. 2023. № 2(22). С. 179–195.
8. Праті Е. Тіло людини: енциклопедія для дітей. Київ: Махаон-Україна, 2005. 64 с.
9. Сем’янків А. Тонка коричнева лінія: поезія. Київ: Віхола, 2023. 144 с.

REFERENCES

1. Hula, Y. (2013). Anatomiiia. Plastychna anatomiiia – osnova rysunka [Anatomy. Plastic anatomy – the foundation of drawing]. Kyiv, 345 p. [in Ukrainian].
2. Zhyrnov, A. & Pilat, O. (2006). Plastychna anatomiiia [Plastic anatomy]. Kyiv, 64 p. [in Ukrainian].
3. Kozynets, I. & Kozynets, O. (2024). Metodychni aspekty vdoshkonalennia vykladannia anatomii ta fiziologii liudyny zdobuvachamy osvity za spetsialnistiu 223 “Med-sestrynstvo” [Methodological aspects of improving the teaching of human anatomy and physiology to students in the specialty 223 – Nursing]. *Youth & market*. Vol. 6 (226). pp. 83–88. [in Ukrainian].
4. Koliadenko, H. (2004). Anatomiiia liudyny [Human anatomy]. Kyiv, 384 p. [in Ukrainian].
5. Kopytko, V. (2023). Vcheni rozkryly “temnyi” sekret talantu Leonardo da Vinchi [Scientists have revealed the dark secret of Leonardo da Vinci’s talent]. Available at: <https://www.rbc.ua/rus/styler/vcheni-rozkryli-temnyi-sekret-talantu-Leonardo-1693503594.html>. (Accessed 26 Dec. 2025) [in Ukrainian].
6. Melnychuk, A. (2025). Terminolohichne pole poniattia “plastychna anatomiiia”: yoho sut ta aspekty teoretychnoho i praktychnoho znachennia v istorychnii henezi [The terminological field of the concept of plastic anatomy: its essence and aspects of theoretical and practical significance in historical genesis]. *Journal “The Ethnology Notebooks”*. Vol. 1(181). pp. 145–158. [in Ukrainian].
7. Naidenko, V. (2023). Tvorcho-pedahohichna kontseptsiia “Iabluko u lystvi” V. Lienchyna ta shliakhy yii formuvannia [The creative-pedagogical concept Apple in the Foliage by V. Lenchin and the ways of its formation]. *Art and Design*. Vol. 2(22). pp. 179–195. [in Ukrainian].
8. Prati, E. (2005). Tilo liudyny: entsyklopediia dlia ditei [The Human Body: Encyclopedia for Children]. Kyiv, 64 p. [in Ukrainian].
9. Semiankiv, A. (2023). Tonka korychneva liniia: poeziia [Thin Brown Line: Poetry]. Kyiv, 144 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 29.12.2025

Прийнято до друку: 23.01.2026

Опубліковано: 26.02.2026

УДК 373.5.015.31:17.022.1

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.351431>

Світлана Івах, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7812-9988>
Ірина Паласевич, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0596-6835>

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті наголошено на актуальності виховання толерантності у сучасній молоді та акцентовано на необхідності ґрунтовного теоретичного осмислення її ключових аспектів, а також виробленні науково обґрунтованих практичних підходів, принципів, методів і прийомів організації толерантного освітнього простору, розробки стратегії й тактики реалізації нових освітніх програм, спрямованих на формування миролюбності та терпимості.

Увиразнено, що толерантність має динамічний характер, який уможливорює стійкість особистості при взаємодії з різним соціальним середовищем. Її фундаментом є наявність в особистості власної позиції, яка забезпечує відкритість і готовність до діалогу, до прийняття “іншого” і виявляється на рівні свідомості та поведінки.

Констатовано, що толерантність поширюється на всі сфери соціальних відносин, соціальної поведінки й соціальної взаємодії, у т.ч. і в середовищі закладу загальної середньої освіти. При цьому ранній юнацький вік визнається сензитивним до засвоєння соціально значущих цінностей, що й обґрунтовує ефективність здійснення психолого-педагогічної роботи з формування толерантності у старшокласників.

Виокремлено основні підходи до виховання толерантності у старшокласників, які полягають в усвідомленні значущості та необхідності миролюбності, прийняття й розуміння інших людей у сучасному соціумі; формуванні поваги до себе, інших людей та їхніх культур; виробленні вміння позитивно й конструктивно взаємодіяти (у т.ч. й на рівнях міжнаціональному і міжрелігійному) та спілкуватися незалежно від національної, культурної, релігійної чи світоглядної приналежності партнерів; визначенні меж толерантності; а також створенні толерантного середовища в суспільстві загалом та в освіті зокрема шляхом демократизації й гуманізації взаємин дітей і дорослих; творчого використання провідних ідей педагогіки толерантності.

Ключові слова: толерантність; старшокласники; заклад загальної середньої освіти; освітнє середовище; принципи виховання.

Літ. 17.